

Ерос «Героїд» Овідія

Тематика «Любовних елегій» продовжується Овідієм у «Героїдах» (або «Посланнях»). Героїди – серія листів відомих міфологічних героїнь до відсутніх чоловіків або коханців. Овідій повертається до любовно-міфологічної елегії у вигляді суб'єктивного розкриття закоханих героїнь. Лист стає формою ліричного монологу.

Створювалися «Героїди», очевидно, одночасно з «Любовними елегіями». На це вказує сам поет у другій книзі «Amores», перераховуючи дев'ять жінок, листи яких були вже написані (II, 18, 21-38). Зміст послань одноманітний. Вони написані від імені тих тим чоловікам, що стали предметом болю або нещасливого кохання. Пенелопа пише Одиссею, Філіда – Демофону, Брісеїда – Ахіллу, Федра – Іпполіту, Енона – Парісу, Іпсіпіла – Ясону, Дідона – Енею, Герміона – Оресту, Деяніра – Гераклу, Аріадна – Тесею, Еоліна – Макарею, Медея – Ясону, Лаодамія – Протесілаю, Гіпермнестра – Лінкею, Сапфо – Фаону. Пізніше до «Героїд» були приєднані ще три пари послань, кожна з яких містить лист героя і відповідь героїні. На лист Паріса з досвідченими аргументами спокуси відповідає Єлена, яка починає свій лист в тонах ображеної честі, а закінчує його пропозицією вести переговори через своїх повірених. Інший варіант любовного зізнання подається в листах Аконтія та Кідіппи, героїв відомої елегійної повісті Каллімаха. Тема розлуки, розроблена в посланнях Геро до Леандра, взята з елліністичної поезії. Леандр кожен ніч перепливає через Геллеспонт на побачення до Геро, але протягом декількох суток його затримує буря. Листи обох закоханих сповнені трагічного предчуття:

Леандр потоне, його тіло винесуть хвилі до берега Геро, і вона кине́ться в море, обнімаючи труп нареченого.

Ідею подати тему кохання в епістолярній формі підказав Овідієві Проперцій, в елегії якого Аретуза пише лист своєму далекому супругові Лікоту (IV, 3). Проте Проперцій ставив перед собою іншу мету. У нього під видуманими іменами скриваються реальні історичні особи. «Героїди» Овідія своєрідні та неповторні. У «Науці кохання» (III, 346) він справедливо гордиться тим, що створив новий жанр. Ф.Ф.Зелінський називає новий жанр Овідія баладами-посланнями для передачі епічного, об'єктивного сюжету в лірично-суб'єктивній формі [2, с.7]. Поет написав цілу книгу віршів, епістолярна форма яких – тільки видимість. Кожна елегія в ній є варіацією у риторико-психологічному ключі на тему нещасливого кохання. По суті справи, у «Героїдах» варіюється одне і теж «спільне місце», яке – за взірцем причитання гомерівської Кірки, засмученої від'їздом Одиссея, – дуже різноманітно розроблялось в елліністичній поезії; у римлян надихнуло Катутла на скаргу покинутої Аріадни у вірші 64, а Вергілія на плач Дідони у четвертій книзі «Енеїди».

Зміст кожного послання – красномовний. Антична риторична школа була школою техніки і смаків в області слова. Овідій вважався одним з найталановитіших учнів цієї школи. Своє головне творіння «Метаморфози» поет склав у майстерно підібрані міфологічні розповіді, варіюючи одну і ту ж тему – тему перетворення. Але це були варіації епічні. «Героїди» – варіації лірико-епічні. Героїні поета – персонажі умовні, а їхні скарги нагадують *conquestio*, частину промови оратора, покликану зворушити і розжалобити слухачів.

Послання жінок витримані в стилі справжніх свасорій, якими досконало володів Овідій. Вони мали повчальний характер і були звернені переважно до почуттів слухачів. В Овідія героїні звертаються до своїх коханих у манері, характерній для римської школи красномовства. В усіх посланнях покинуті жінки намагаються вправною ораторською

аргументацією переконати чоловіка або коханця повернутися. На першому місці тут риторика любовної мови. За своїм сюжетом послання одноманітні. Усі листи містять постійно повторюване у різних варіаціях «Повертайся! – Повертайся якнайшвидше!», бо «Повертайся» передбачає *болісну розлуку*, викликану обов'язком служби або капризом.

Повернення після розлуки могло бути завірене *клятвою*, а також зобов'язанням, обумовленим *заслугою* закоханої жінки; заслуга полягала у повній любовній віддачі, або включала її в собі. Горе розлуки інколи доходило *до несамовитості*, до переконання у зраді коханого. Навіть *підозра* зради була дуже болісною, а ще важче, коли були переконливими докази. Мимоволі покинута *порівнювала себе саму* і своє вірне кохання з *лукавством розлучниці* і виникала думка про своє *достойнство*. Тоді вона оглядалась назад і нове нещастя здавалося продовженням безраднісного *минулого життя*. Вона виголошувала *прокляття* першій події, яка дала поштовх тому розвиткові долі, яка призвела до теперішнього стану речей. Тут і *раптове кохання*, яке допускає оправдання. Проте все-таки це був *нещасливий шлюб*, який зв'язав її з зрадником. У думках вона бачить себе *мертвою з написом* на могилі. Кожна героїня мала свою заготовку напису. Після такого кінця коханої її убивцю чекає *жалюгідна слава*. І тоді нехай він запитає *поради* у своїх близьких, і вони відкриють йому очі на все заподіяне. Бо сенс і зміст кожного послання дуже земний: прислухайся до моїх заклинань і повертайся якнайшвидше назад.

Героїні – жертви всемогутньої пристрасті, жаданої та невгамовної, яка їх мучить і не дає спокою. Крізь тисячоліття віків легендарно-міфологічних часів вони дивляться на нас благально-пестливими очима, повними сліз. Любов – їх єдиний гріх і ті хвилини блаженства, які вони зазнали під шум морських хвиль або серед тінистих гаїв м'якої середземноморської природи. «В чому моя вина?» – запитує Дідона в листі до Енея. І відповідає: «Хіба в тому, що кохаю» (VII, 164). Ф.Ф.Зелінський

виділяє величезну кількість великих і малих мотивів, які інтерпретує Овідій, виражаючи душевний біль цих жінок.

Мотив розлуки

Мотив розлуки – найголовніший. Він увічнений у той момент, коли почалося горе авторки послання. Пенелопа, розлучена з Одиссеєм затяжною Троянською війною та довгим поверненням чоловіка, пише: «Що мені з того, що Троя знищена і знову рівне місце лежить там, де стояли її стіни, коли я живу так, як жила раніше, поки Троя стояла. А розлуці з тобою, так і не видно кінця» (I, 47-51). Вона розшукує чоловіка листами в Пілосі, згодом у Спарті, але «й Спарта правди не знає» (I, 65).

Троянська війна розлучила ніжно кохану Лаодамію з коханим чоловіком Протисілаєм і всі її думки, усі порухи її душі спрямовані на збереження життя чоловікові. У своєму листі вона дає йому поради, як це зробити (XIII). Брісеїда, дочка Бріса, після знищення її рідного міста, загибелі чоловіка, братів стала бранкою Ахілла та ненадовго. Її насильно забрав Агамемнон. Розлучена з Ахіллом, вона пише йому листа (III). Горе німфи Енони почалося із суду Паріса. Вона згадує, як троє – Венера, Юнона, Афіна – вийшли голими до Паріса, щоб вислухати його вирок. «Ти розповів мені про них – і моє серце затремтіло від страху, холодний жах пройняв мене до костей» (V, 35-38). Іпсіпіла пише листа Ясону, який відправився за золотим руном в Колхиду. Від нього давно немає вістей – про стан його справ вона дізнається зі слухів (VI, 9-10). Данаїда Гіпермнестра, зачинена у темниці за врятоване життя своєму чоловікові Лінкею, пише йому листа (XIV, 125-126).

Дідона розлучена з Енеєм його метою прибути до італійських берегів. Еней «твердо вирішив відплисти і нещасну кинути Дідону» (VII, 7). Герміона розлучена з Орестом полоном Пірра (VIII). Деяніра скаржиться у листі на постійну відсутність Геракла через чисельні його подвиги: «Вічно в розлуці мій чоловік, тому гість мені звичніший від нього» (VIII, 34). Тесей залишив сплячу Аріадну на березі моря у місячну

ніч – він просто втік від неї Арідна пише: «Ледве піднявшись, протягую руки – Тесея обняти – нема його. Шукаю в ложі, дотиком шукаю – нема його» (X, 10-11). Медея пише Ясону тоді, коли він вигнав її зі свого дому (XII, 133-135). Саффо розлучена з Фаоном його втечею в Сицилію (XV).

Лаодамії, яка вирізняється з усіх кохаючих жінок, знадобилось велике зусилля, щоб подолати горе розлуки. Її горе розвивається в штучних градаціях попутного вітру, що відносить корабель Протесілая вдалину все швидше і швидше за горизонт і завершується непритомністю молодої жінки.

Мотив попутного вітру

В античні часи, коли людина вважалася органічною часткою космічного життя і повністю залежала від природних циклів та ритмів, попутний вітер, як могутня космічна стихія, був рушієм багатьох важливих давньогрецьких та римських подій. Згадаймо беотійський порт Авлідю, де зібралися майбутні завойовники Трої перед вирушенням у похід, чекаючи попутного вітру. У «Героїдах» Овідія попутний вітер ініціює втечу коханого або його відправлення у далеку морську подорож – переважна більшість подій у «Героїдах» відбувається на островах або берегах Середземного моря. Так, страждання Філіди пов'язане з морською атрибутикою:

Перед очима стоїть і тепер відпливаючий образ

Бачу і гавань, і флот, в море готовий іти (II, 91-92)

(переклад М. Майстренко)

Для неї попутний вітер є джерелом болю, даремних клятв і має негативний відтінок: «Вітер відніс паруси, вітер і клятви забрав» (II, 26). Її мучить гірка досада за те, що вона чинила кораблі, розбиті бурєю для того, щоб «надійніше» корабель відносив у море Демофонта.

Ніжна Брісеїда, навпаки, надіється на попутний вітер, який принесе її до берега корабель Ахілла (III, 66). Дочка великої ріки, німфа Енона буде стежити, як легкий вітерець надуває звисаючий із піднятої щогли парус, аж

поки він не зникне. Тоді пісок на березі, де воно стояла, стане мокрим від її сліз (V, 53-56). А згодом вона побачить пурпуровий стяг на високій щоглі з Єленою та Парисом. Попутний вітер підганятиме корабель обох коханців до берегів німфи (V, 53-56). Іпсіпіла буде свій домисел на слухах: «Ходять слухи, що свій корабель ти привів до фесалійських берегів» (VI, 1). Хвилі з попутним вітром винесли корабель Енея на землю карфагенської цариці, яка гостинно прийняла втікача (VII, 89).

Нещасна Аріадна, покинута вночі Тезеєм на пустельному березі, стежить, як «вдалині летить парус Тесея, надутий попутним Нотом» (X, 30). У відчаї вона піднімається на високу скалу, щоб ширше охопити простір моря, шукаючи коханого, і залишається наодинці зі своїм горем, знепритомнівши. Лаодамія жадібно стежитиме за парусом Протесілая, якого відганяє від берега сильний Борей, поки парус коханого не зникне за горизонтом (XIII, 15-20).

Мотив прощального слова або настанов

У деяких посланнях присутній мотив прощального слова. У багатьох посланнях жінок розлука була очевидною, супроводжувалась прощанням. Лаодамія, випущена з обіймів Протесілая заанімілими устами ледве промовляє: «Прощай». Перед очима Філліди постійно зринає образ відпливаючого Демофонта, який асоціюється з трьома мотивами: мотивом ласки, попутного вітру та прощального слова. Парісові, що відправляється від подруги своєї юності Енони за далекою нареченою Єленою, Енона замість прощального слова дає цілу низку настанов. Вона підсвідомо благословляє Паріса в дорогу до суперниці. Іпсіпіла проводить Ясона у плавання, не знаючи, що шлюб з Медеєю завершить його похід. У згаданих трьох останніх прикладах (Філліда, Енона, Іпсіпіла) розлука веде до зради. Проте в баладі про Аріадну прощання немає. Тесеєм залишив її вночі, скориставшись сном. Немає тут ні мотива ласки, ні прощального слова, ні настанов. Появляється мотив високої скали, на яку піднімається Аріадна у пошуках коханого та мотив непритомності. Вдалині вона

помічає парус і втрачає свідомість, але швидко приходить до себе. Мотив непритомності видозмінюється до мотиву короткого забуття. Овідій постійно змінює варіації мотивів. Сапфо, дізнавшись про зраду Фаона, забуває про все. Тут також згадується мотив ласки, прощального слова і напутніх порад як можливі моменти, але у заперечній формі. Тому Сапфо справедливо могла сказати Фаону: «Ти не відніс з собою ні моїх поцілунків, ні сліз. Крім образи ти нічого не залишив мені на пам'ять ... я і прощальних побажань тобі не дала» (XV, 101-106).

Мотив несамовитості

Вперше мотив несамовитості зустрічається у Гомера. Андромаха, почувши про смерть Гектора, уподібнюється поетом до менади:

Мовила так, із покоїв побігла вона, як менада,
З трепетом серця, й за нею слідом поспішали служниці ...
Вибігла швидко на мур і побачила здалеку тіло
Мужа, від міста нещадно волочене. Бистрії коні
Мужа її волокли до ахейських човнів глибодонних.
Темної ночі імла повила їй зволожені очі.
Навznak, зомлівши зненацька, упала вона непритомна.
Світлу пов'зку зірвала з чола свого й плетену сітку.
Із обручем і від себе далеко відкинула й бинду,
І покривало, що в дар їй дала золота Афродіта
.....
Та навколо ятрівки й зовиці її оточили.
Й ледве живу її, в серце уражену, спільно тримали

(Іліада XXII, 460-471; 473-474)

(переклад Бориса Тена)

Образ буйної менади, втілений в дружині Гектора в момент її найбільшого горя, знайде відгомін в усій античній літературі. Овідій щедро використовує цей образ в описі безнадійного горя покинутої жінки,

сповненої вакхічним божевіллям. Такою є Федра, яка порівнює себе із жрицею Вакха, що мчить лісами, переслідувана його шаленістю (IV, 47-48). З вакханкою порівнює себе Аріадна, що біжить пустинним берегом (X, 47-48). Несамовито страждає Лаодамія, не знаходячи собі місця (XIII, 33-34). Сапфо пише Фаону: «Я біжу в ліс та печери, ніби та, яку жене грізна Еріхто, сестра Фурій. Не пам'ятаючи себе, мчуся, з розкуйовдженим волоссям» (XV, 137-140).

Мотив клятви

У посланні до Демофонта Філлїда докоряє коханому за даремні клятви «Вітер відніс паруси, вітер і клятви відніс» (II, 25). Мотив клятви присутній у листі Аріадни до Тесея: «Клятви, що ти мені дав, смерть відмінила моя» (X, 79). Брісеїда, яка стала бранкою Агамемнона клянеться йому в тому, що вона залишилася непорочною (III, 75-85).

Мотив нещасливого весілля

Бог шлюбу Гіменей з палаючим факелом у посланнях жінок зникає або неохоче прилітає з сумною атрибутикою. Філлїда даремно чекає Гіменея, він асоціюється в її уяві з горем (I, 111-120). У посланні Іпсіпіли до Ясона також згадується факел, достойний запалити тільки похоронне вогнище (VI, 42). Іпсіпіла вважає, що її шлюб з Ясоном скріпила не Юнона з Гіменеєм, а зла Фурія (VI, 44-45).

У листі Дідони до Енея згадуються страшні вісники злополучного для закоханих Гіменея – з натяком на четверту книгу «Енеїди» Вергілія (VII, 93-96). Смутні провісники злополучного весілля у листі Еоліни Макарею. Шлюб Еоліни, нещасливої нареченої свого брата, сумний з самого початку. Вона справедливо докоряє богів радісних весіль: «О Гіменей, ти обманутий, не потрібні тут веселі вогні! Залиш це прокляте місце» (XI, 101-102). Гіменей та Юнона залишили місто, коли данаїди вирішили вбити своїх чоловіків у першу шлюбну ніч:

Кличе народ: «Гімен, Гіменей! – та бог відлітає,

Навіть Юнона сама місто покинула це (XIV, 27-28)

(переклад М. Майстренко)

Мотив епітафії

Героїні Овідія складають собі надгробні написи. Напис на могилі Філліди такий: «Гість Демофонт занапастив Філліду, яка полюбила гостя. Він став причиною її смерті, а вона – вбивцею» (II, 147-148). На мармуровій плиті склепу Дідони мають бути вирізьблені такі слова: «Тут спочиває прах Дідони. Вона загинула від своєї руки. Привід для смерті і меч дав їй троянець Еней» (VII, 195-196). Подібну епітафію складає Гіпермнестра: «Тут Гіпермнестра лежить, за своє благочестя вона прийняла смерть, від якої врятувала брата» (XIV, 129-130). Варіантом мотиву епітафії є напис, який Філліда бачить на статуї свого величного нареченого: «Обманом він переміг ту, що кохала його» (II, 74), або той, яку приречена Сапфо бажає побачити на своїй осиротілій лірі: «Ліру тобі присвячує, Фебе, вдячна Сапфо, дарунок, достойний тебе, дарунок, достойний її» (XV, 133-134).

Епітафії на могилах жінок розкривають суттєві риси характеру кожної жінки і причини їхніх смертей не випадково. В античні часи епітафії були дуже популярними і мали інше значення, ніж в наш час. Згадаймо напис на могилі Есхіла, який лаконічно розповів в ньому про своє життя та свої заслуги перед батьківщиною:

Тут Есхіла Афінського, Евфоріонова сина,
Гели плодюча земля тіло його прийняла.
Згадують гай Марафонський відвагу його, тож і плем'я
Довговолосих мідян – в битві пізнали її.

(Переклад Н. Пащенко)

Овідій також склав собі поетичний пам'ятки у четвертій книзі «Скорботних елегій» (IV, 10).

Інша справа Дідона, хоч ревності для неї також не є головним мотивом. Вони виникають в той момент, коли вона уявляє собі італійське

майбутнє свого коханого (VII, 15-18). Ревнощі Дідони розпливаються у загальній ворожнечі карфагенської цариці до того обов'язку, який забирає в неї Еней. Реальний світ не існує для неї. Вона бачить не предмети, а тільки їхні ознаки у минулій проекції. Так вона не вірить, що Венера є матір'ю Енея (VII, 35-36), не вірить, що Еней врятував рідних богів і одночасно забороняє йому торкатися врятованих ним ларів та пенатів. Еней Дідони – взірець благочестя, оправдовуючи цим її любов та гріх. Дідона Овідія – справжня карфагенська цариця, одночасно і добродісна римська матрона, і пересічна жінка. Вона не має нічого спільного з трагічною величністю Дідони Вергілія. Овідій навіть видозмінює міфологічний сюжет про Енея та Дідону, розвиваючи його в інтимному плані: Дідона раптом відчула, що в неї буде дитина, тому вважає Енея вбивцею двох створінь – себе й дитини (VII, 133-138).

Мотив підозри та ревнощів

Стомлена довгим чеканням на Одиссея, Пенелопа підозріває чоловіка: «Мабуть тебе далеко від мене утримує нова любов» (I, 76). Новим коханням дорікає Філіда Демофонтіві (II, 103-104), Брісеїда – Ахілла (III, 72-78). Дідона та Сапфо також підозрівають коханих у можливій зраді. Сапфо вважає, що жертвою Фаона стали сіцилійські жінки (XV, 51), але, як видно з наступних рядків послання, це її не дуже хвилює (XV, 53-56).

Енона, Деяніра, Іпсіпіла, Медея сильно ревнують своїх чоловіків. Проте в кожному випадку ревнощі неповторні, як неповторна у психологічному аспекті кожна героїня. У ревнощах або їх відсутності жіноча душа розкривається найглибше. Так Пенелопа, підозріваючи Одиссея у новому коханні, у лагідно-грайливій формі, з гумором говорить про себе як про простучку: «Мабуть, ти запевняєш, що жінка у тебе простовата, що у неї не товста хіба тільки пряжа» (I, 78). Вона не вірить, що Одиссей може зрадити її (I, 75-78). У баладі про Пенелопу вирізняється мотив короткочасності жіночої краси, людського життя та неминучої

старості. Мотив швидкоплинності тяжіє над усім: дорослішає Телемах, старіє Лаерт, змінюється Пенелопа: «А Пенелопу твою, хоч залишив ти молодою, – спіши не спіши – зустрінеш старою жінкою» (I, 115-116). Поруч зі старістю виступає мотив смерті, бажання померти разом з чоловіком у рідній оселі: «Хай син наш закриє очі – мені і тобі» (I, 102). Пенелопа – взірець жіночої доброчесності та вірності на всі віки («Пенелопа була твоєю і буде!» (I, 83)). Брісеїда – взірець чистої та вірної жіночої душі, ревності якої цілком поглинуті коханням. Вона не хоче залишатися з Агамемноном і просить Ахілла забрати її до себе.

Енона подібна до Філлїди та Брісеїди. Усі її бажання сфокусовані в останніх рядках послання: «Я твоя і твоєю була, коли ти був юним І до кінця моїх днів хочу залишатися твоєю». Вона не може повірити, що Парис дав перевагу розпутній Єлені. Вона простодушно вірить, що на Париса подіють спогади його юного кохання на лоні природи серед гаїв та розлогих дерев (V, 21-31). На те вона – німфа. У листі Енони появляється мотив вирізаних ножиком Париса на стовбурах дерев букв з іменем Енони. Це мотив живого напису. Дерево росте, а з ним розростається ім'я Енони. Мотив живого напису новий у баладі Овідія і вічно актуальний для всіх часів: «Тополя стоїть на березі ріки. І сьогодні на ній є вирізьблені букви на пам'ять про Енону» (V, 25-26).

Кохаючи Ореста, Гермїона насильно видана за Неоптолема. Вона сумно коротає дні та ночі, думаючи про одного, підкоряючи свою волю іншому (VIII, 101-110). У баладі про Аріадну психологізм відсутній. Інтерес читача зосереджується на широкому морі, холодній скалі та прекрасній дівчині, яка у відчаї бігає по пустинному березі. Еолїна (Канацея) не може зрозуміти, чому заборонено їй любити брата. Для неї її любов – така сама, як і всяка інша. А звідси скарги на фатальні наслідки її кохання. Федра оправдовує свою пізню любов до пасинка різними аргументами за принципом *Omnia vincit amor* – «Все перемагає любов», засуджуючи застарілі погляди на кохання. На її думку, благочестивий

страх був модним в часи Сатурна. Сьогодні він відходить у минуле, незабаром помре зовсім. Благочестивим є тільки те, що приємне (IV, 131-140). Вона не вважає свою пристрасть гріховною і намагається вселити свої переконання Іпполіту. У переконаннях Федри її любов до пасинка виглядає природною (IV, 129-136). Федра – сучасниця Овідія з нетрадиційним поглядом на кохання.

Лаодамія – закохана молода жінка, щастя якої було перерване з самого початку. Усі її мрії спрямовані на відновлення цього щастя. Її почуття – наче бурхливе море між останнім поцілунком розлуки і першим поцілунком побачення. Вона живе ласками Протесілая. Вона чує, що флот в Авліді затриманий противними вітрами і їй боляче, що ці вітри не подули раніше, коли її чоловік був біля неї (XIII, 3-4). Вона заздрить троянкам, які будуть зустрічати і проводити свого чоловіка на війну. Вона з палкою пристрастю уявляє собі сцену повернення свого чоловіка і ці ласки, якими вона буде переривати його розповідь про військові події (XIII, 118). Вона уявно переживає усі негоди війни, які терпить Протесілай. Проте Лаодамія відчуває, що її Протесілаю суджено загинути і вона виливає свої передчуття у листі (XIII, 103-114).

В образі Деяніри немає нічого від ніжно прекрасної Деяніри Софокла. Лемноська цариця Іпсіпіла довірила себе і своє царство молодому Ясону, коли він разом з аргонавтами заїхав на її острів. Вона родила йому двох синів-близнят. З усією ненавистю своєї упередженої душі вона накидається на Медею. «Кажуть, що з тобою приплила з Колхіди відьма» (VI, 19). Вона винить її у всьому, не відрікається від любові до Ясона, ні в чому не дорікає йому, крім легковажності. Не дивлячись на зраду, вона пишається ним і дітьми, народженими від нього. (VI, 119-124). Медея майже не удостоює увагою свою суперницю. Тільки там, де вона уявляє собі, як Ясон в ніжній бесіді з новою жінкою ворожо відгукується про неї, - тільки тоді вона їй погрожує (XII, 177-185). Всю силу своєї злості вона спрямовує на Ясона. Даремно вона намагається

загнуздати свою душу, злоба мимовільно спливає все сильніше і сильніше, перетворюючи принизливі благання в образи та погрози, натякаючи на нечувану помсту (XII, 185-200). Якщо Іпсіпіла – це любов, яка воює з ревнощами, то Медея – це ревність, яка поглинає любов. Медея Овідія повністю відповідає Медеї Еврипіда.

В оцінці жінок психологічно різні і їхні чоловіки, проте з різним ступенем розкриття – від загальновідомих міфологічних рис до повної їх відсутності. Одиссей – мужній, хитрий, хтивий; Демофонт – обманщик; Ахілл – впертий; Іпполіт – зовнішньо прекрасний, але недоступний; Парис – зрадник, порушник клятви; Ясон для Іпсіпіли брехун; Геркулес – могутній, проте охочий до жінок; Тесей – жорстокий, зрадник; Ясон для Медеї – лиходій, зрадник; Протесілай – запальний у битвах; Фаон – красень-обманщик; Еней – порушник клятви, брехун, лиходій, проте коханий, як і всі чоловіки;

Серед героїнь Овідія неповторно-індивідуальною є Сапфо. Вона – історична постать. Овідій, який належав до тієї самої культури, яку творили Гомер, Гесіод, Сапфо, Алкей, Вергілій, Горацій, подає цікаві біографічні деталі з життя Сапфо, що передавалися в античні часи і кружляли навколо імені поетеси. Сапфо – невисокого росту (XV,33), смугла (XV, 35), проте талановита (XV, 33-34), з ніжним серцем (XV, 79), співуча (XV, 49). Рано, в шість років вона залишилася сиротою, без матері (XV, 61). Поетеса розповідає про сімейну драму свого брата, який розтратив майно, зв'язався з легковажною жінкою і став моряком, зненавидівши сестру (XV, 63-68). Цю ж родинну драму Сапфо передає Геродот у своїй історії. Дочка Сапфо також додала матері нових турбот (XV, 70). Проте Сапфо – неповторна сучасниця поета.

Відмовившись від звичних тем августовської поезії, пов'язаних з історичним минулим Риму або подіями особистого життя, Овідій у «Героїдах» звертається виключно до міфологічної тематики, популярної в поезії неотериків або в елліністичній поезії, зображуючи героїні грецької

міфології і саму Сапфо у відповідності з психологією сучасних йому римських жінок.

«Героїди» – риторично-декламаторська поезія, обмежена рамками суворої схеми, проте з глибоким психологічним контекстом. Овідій тонко відтворює душевний світ люблячої жінки у невичерпному багатстві його проявів та неповторно-індивідуальних своєрідностей. Крім того, аналіз «Героїд» Овідія свідчить про те, що психологія люблячої жінки не змінилася з часів римської імперії.

Література :

1. Гомер . Іліада. Переклад. Бориса Тена.- К., 1978. – 430 с.
2. Ф. Зелинский. Введение// Овидий. Баллады-послания. Перевод со вступительными статьями и комментарием. Ф. Зелинского – М.: Издание С. Сабашниковых, 1913. – С. 1-44.
3. П. Овидий Назон. Героиды (Перевод С. Ошерова)// П. Овидий Назон. Полное собрание сочинений. – Санкт - Петербург, 1994.-С 73-135.

Резюме

У «Героїдах» Овідій тонко відтворює душевний світ люблячої жінки у невичерпному багатстві його проявів та неповторно-індивідуальних своєрідностей.

Summary

Ovid in his “Heroids” subtly represents sincere world of loving woman in unexhausted wealth of his revelations and unique individual peculiarities.